

**Fundația pentru Dezvoltarea Societății
Civile**

Fundația Prințesa Margareta a României

**RAPORT AL GRUPULUI DE ANALIZĂ ȘI DEZBATERI ÎN PROTECȚIA
COPILULUI (GAD)**

IMAGINEA COPILULUI IN MASS MEDIA

**Autori : Valentin Burada, Diana Berceanu
Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile**

Noiembrie 2004

CUPRINS

Introducere	Pag. 3
Justificare	Pag. 3
Structura	Pag. 5
I. Imaginea copilului: mod de reprezentare, context și ipostaze principale	Pag. 6
II. Principalele stereotipuri despre copii în presa scrisă	Pag. 19
Concluzii și recomandări	Pag. 32
Anexa: Studiu de caz - Imaginea copilului în presa locală	Pag. 38

Introducere

Raportul *Imaginea copilului în mass-media* a fost realizat de către de FDSC în cadrul proiectului „Grupul de analiză și dezbateri în protecția copilului”, finanțat de Fundația Principesa Margareta a României prin componenta de „Dezbateri publice și advocacy” a programului „Un copil, o familie”.

În anul 2003, FDSC, cu sprijinul Fundației Principesa Margareta a României, a inventariat și analizat pentru prima dată modul în care presa reflectă imaginea copilului în România. Studiul a monitorizat în perioada martie - octombrie 2003 cotidienele cu cel mai mare tiraj și spațiu alocat problemelor sociale la începutul anului 2003: Adevărul, Evenimentul Zilei, Libertatea, Național și România Liberă.

Pentru a putea realiza o comparație cu rezultatele studiului din anul 2003 și pentru a înregistra progresele realizate pe parcursul unui an de zile, raportul din acest an a monitorizat în același interval de timp (martie-octombrie) cele 5 cotidiene selectate în anul 2003.

Raportul de monitorizare a presei în 2004 își propune să aducă la cunoștința opiniei publice modul în care informațiile referitoare la copii sunt prezentate în media scrisă. Raportul este construit pe baza analizei cantitative și calitative a materialelor despre copii apărute în mass-media românească.

Justificare

Ultimele decenii au fost marcate de evoluții ale valorilor, normelor și modelelor juridice care reglementează situația copilului. Responsabilitatea mass-media, prin calitatea sa de multiplicator de informație, reprezintă o componentă esențială în respectarea drepturilor și libertăților copilului într-o societate democratică, așa cum libertatea de expresie reprezintă o condiție sine qua non a însăși existenței mass-media.

Rolul civic al presei scrise într-o societate democratică este bazat, pe de o parte, pe calitatea și acuratețea informațiilor oferite și, pe de altă parte, pe impactul social pe care îl au, la nivelul indivizilor sau al autorităților, materialele prezentate. Jurnalistul are responsabilitatea de informa cititorul dar în același timp de a construi modele, a propaga valori morale și de a previziona consecințe.

Presa și mass media în general au un impact social puternic asupra societății. Acest impact poate fi evaluat prin prisma încrederii pe care opinia publică din România o manifesta față de presă (61% din indivizii chestionați în cadrul

Barometrului de Opinie Publică realizat de către Fundația pentru o Societate Deschisă în mai 2004 au declarat că au multă sau foarte multă încredere în presă).

Presă, ca și componentă a societății civile, poate influența legislația din domeniul protecției copilului și reprezintă un partener important al organizațiilor neguvernamentale în promovarea programelor pentru copii care acestea le derulează. Presă joacă un rol esențial în diseminarea cunoașterii și în conștientizarea drepturilor copilului de către opinia publică și poate fi un mijloc de promovare a competenței sociale în sfera protecției copilului.

Mesajul transmis de presă din România poate contribui la modelarea valorilor, la schimbarea prejudecăților sau stabilirea de sancțiuni morale în societate. De aceea este important ca jurnaliștii să expună nu numai relatări ale evenimentelor particulare dar și să dezvolte sau să promoveze reguli și modele de bună practică.

Raportul de monitorizare a presei și-a propus să evalueze și măsura în care se poate vorbi despre responsabilitatea socială a presei în România. Evaluarea pornește de la o serie de repere care stabilesc normele de bună practică în mass-media.

În preambulul la *Recomandarea nr. R (97) 19 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei cu privire la reprezentarea violenței în mijloacele electronice de comunicare în masă*, se amintește că violența sub diversele ei forme face parte din realitatea cotidiană și că publicul are dreptul să fie informat cu privire la aceasta și să-și formeze astfel propria sa opinie.

Recomandarea Consiliului Europei stabilește că accentul trebuie pus pe responsabilitatea primară a profesioniștilor din mijloacele de comunicare în masă și pe importanța educației publicului.

Același document vorbește și despre prejudiciile care pot fi aduse evoluției fizice, psihice și morale a publicului, în special a tinerilor, cum ar fi creșterea insensibilității la suferință, a sentimentului de insecuritate și neîncredere.

Federația Internațională a Jurnaliștilor atrage la rândul său atenția asupra faptului că în general mass-media acordă de obicei atenție copilului în contextul abuzului, al exploatării și al știrilor senzaționale. În consecință devine foarte necesar ca mass-media să contribuie nu numai la prezentarea onestă și cu acuratețe a experienței copilăriei, ci și să ofere un spațiu de expresie pentru opiniile diverse și creative ale copiilor înșiși.

Printre aspectele pe care *Federația Internațională a Jurnaliștilor* le supune unei mai atente evaluări din partea profesioniștilor din media se numără și „stereotipurile și prezentarea senzațională a materialului jurnalistic”.

Structura

În urma monitorizării celor cinci cotidiene (Adevărul, Evenimentul Zilei, Libertatea, Național și România Liberă), a fost realizată o bază de date care cuprinde 718 înregistrări cu referire la copii cu vârsta până în 18 ani, care au fost clasificate după o serie de criterii (importanța materialului, context, distribuție socio-demografică, etc). În analiza calitativă s-a urmărit identificarea principalelor stereotipuri ale prezentării copilului de către presa scrisă.

Prima parte a acestui studiu prezintă analiza cantitativă a datelor înregistrate. Sunt urmărite *modul jurnalistic* de reprezentare a imaginii copilului (tipul de articole, poziția în structura publicației), *contextul* (asocierea copilului - subiect sau obiect - cu un tip de acțiune pozitivă sau negativă), *principalele ipostaze* în care copiii apar în presă (victime ale unor acțiuni intenționate, victime ale unor accidente, infractori, beneficiari de ajutor, eroi excepționali), spațiul fizic (regiune geografică și mediu de rezidență urban/rural) și social (familie, public) în care aceștia sunt prezentați.

În cea de-a doua parte a raportului sunt prezentate în detaliu principalele *stereotipuri* sub care sunt prezentați copiii în presă.

I. Imaginea copilului: mod de reprezentare, context și ipostaze principale

Distribuția materialelor monitorizate care au ca subiect copilul în cele 5 cotidiene, raportat la numărul total al înregistrărilor, se prezintă astfel (Fig. 1):

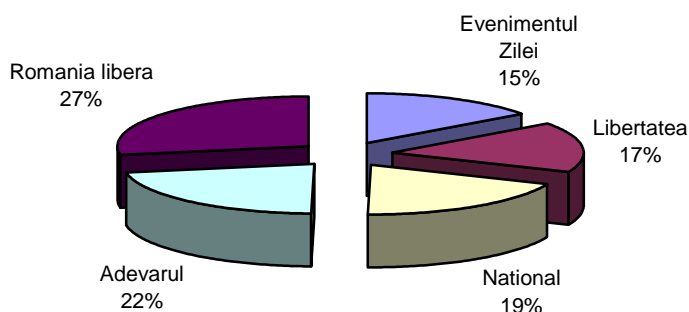

Fig. 1 – Distribuția articolelor în ziarele monitorizate

Importanța materialelor care au ca subiect copilul în structura publicației poate fi evaluată în funcție de tipul materialului jurnalistic, pagina pe care apare și prezența sau absența unei fotografii atașate acestuia.

Articolele de opinie sau articolele de tip anchetă / reportaj reflectă un interes mai ridicat din partea jurnaliștilor pentru o anumită problemă, spre deosebire de prezentarea acestora expeditiv, sub forma unor știri pe scurt. Datele cantitative evidențiază faptul că în ceea ce privește imaginea copilului în cotidienele monitorizate predomină în general articolele care prezintă știri pe scurt (peste 80% din articole), comparativ cu articolele de opinie și de analiză. (Fig. 2).

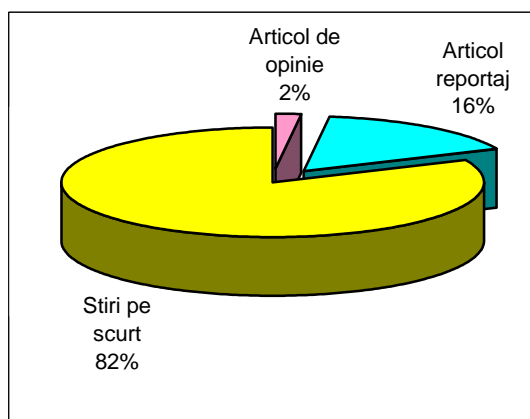

Fig. 2 – Distribuția în funcție de tipul articolului

Din perspectiva poziției în structura publicației, știrile cele mai importante sunt menționate în general pe prima pagină (fie prin titlu, fie printr-un text de trimitere la pagina unde poate fi găsit articolul) sau în paginile doi sau trei. Un procent de 24% al articolelor despre copii sunt prezente în primele 3 pagini ale ziarelor, 7% dintre acestea regăsindu-se pe prima pagină (Fig. 3).

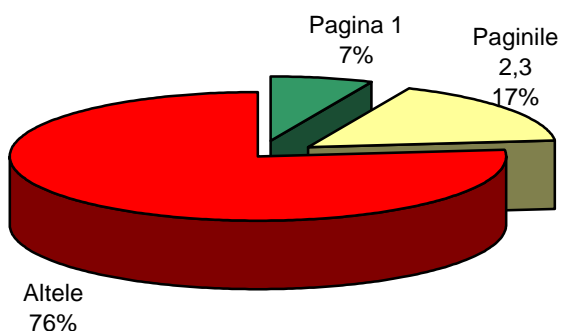

Figura 3: Distribuția materialelor în funcție de numărul paginii.

Materialele însoțite de fotografii reprezintă 1/7 din totalul articolelor. Trebuie remarcat că toate fotografiile care însoțesc articolele respectă dreptul copilului la protejarea imaginii sale publice și a vieții sale intime, private și familiale, potrivit reglementărilor și recomandărilor organismelor naționale sau internaționale cum ar fi UNICEF și Clubul Român de Presă.

Privind din perspectiva contextului în care sunt surprinși copiii, pot fi distinse trei mari categorii (Fig. 4):

- *Context negativ* – copii abuzați, copii victime ale unor accidente, copii infractori.
- *Context pozitiv* – copii excepționali (talentați/«supradotați»), copii care participă în diferite proiecte (fie inițiative proprii, fie programe care le sunt adresate).
- *Context neutru* : articole care încearcă o prezentare a situației și a problemelor copilului pe baza unor argumente sociologice și/sau juridice (legislație, statistici oficiale, studii și rapoarte).

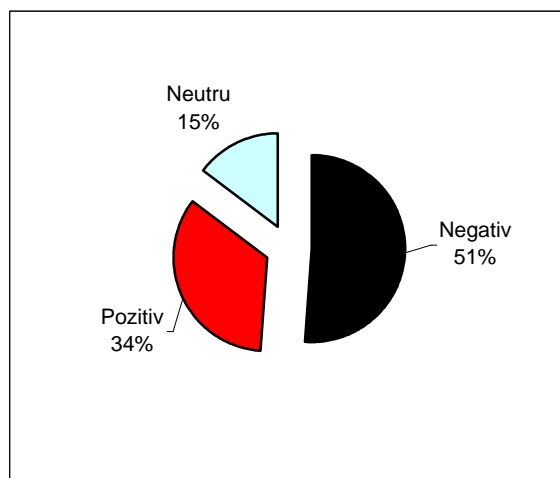

Fig. 4 - Distribuția cadrului contextual în articolele despre copii

Copilul prezentat într-un context negativ predomină în 51% din materialele monitorizate. Mass-media prezintă cazurile extreme, senzaționale, în defavoarea cotidianului, a banalului. Este un lucru recunoscut faptul că în general mass-media manifestă o înclinație deosebită pentru spectacol, pentru știri cu un conținut bogat în

violență, menit să șocheze audiența. Pentru a defini acest de tip de jurnalism se folosește tot mai des conceptul de « *infotainment* », termen ce poate definit ca strategie a mass-media de a combina informația și divertismentul pentru a atrage un public mai larg și mai constant. În România acest concept este ilustrat cel mai bine de formatul « știrilor de la ora cinci » al televiziunilor private, care se bucură de o audiență și notorietate considerabile. Monitorizarea celor cinci cotidiene care stă la baza acestui raport evidențiază o orientare similară și în segmentul presei.

Publicațiile analizate (re)prezintă copilul într-un dublu rol: pe de o parte acesta este *subiect* (actor activ) al evenimentelor, creator al evenimentelor; pe de altă parte el este *obiect* (actor pasiv), cel care trebuie să suporte consecințele acțiunii sau non-acțiunii altor actori. Cea de-a doua ipostază constituie majoritatea covârșitoare a relatărilor din presă.

Într-o clasificare mai nuanțată, principalele ipostaze în care apar copiii în presa scrisă pot fi clasificate astfel (Fig. 5):

Copii beneficiari ai unor programe și ajutoare – în aceasta categorie au fost incluse inițiativele organismelor guvernamentale sau ne-guvernamentale, ale companiilor sau indivizilor. În această ipostază copiii sunt prezentați ca și recipienți de ajutor, fiind antrenați activ într-o serie de programe sau fiind ei înșiși inițiatorii acestora. Mediul de rezidență al cazurilor prezentate este de obicei cel urban.

Copii « excepționali » (talentați / « supradotați ») - motivul « Copilului supradotat » (olimpicii internaționali sau copiii cu talent artistic) este predominant în articolele care abordează acest subiect. Mediul de rezidență al subiecților prezenți în aceste articole este de obicei cel urban.

Copii infractori – cuprinde articolele în care se face referire la infracțiunile comise de către copii, copii fiind prezentați în general ca subiect activ. Majoritatea cazurilor de infracționalitate sunt întâlnite la copii cu vârste mai mari – adolescenți (14 -18 ani). Mediul de rezidență al copiilor este de obicei cel urban.

Copii victime (ale accidentelor) – se referă la copiii care sunt victime ale unor violențe non-intenționale (accidente auto, fenomene naturale extreme, accidente domestice). Copiii sunt în general actori pasivi. Responsabilitatea în aceste cazuri este atribuită cel mai adesea în mod implicit neglijenței părinților sau condițiilor structurale (sărăcie, subdezvoltare, nivel scăzut de educație). Mediul de rezidență este de obicei cel rural.

Copii abuzați – în această categorie au fost incluse cazurile copiilor victime directe sau indirecte ale abuzurilor umane sau instituționale.

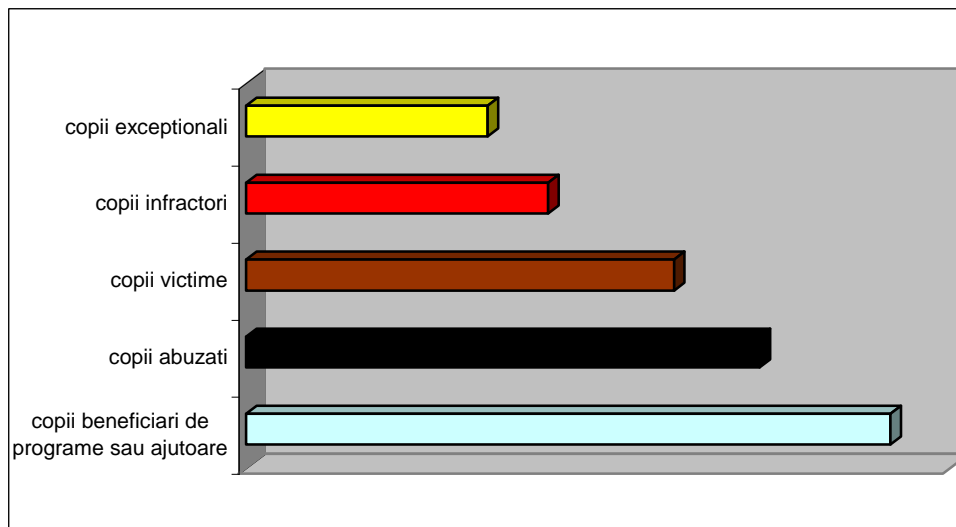

Fig. 5 - Principalele ipostaze în care apare copilul în presă

Majoritatea programelor sociale prezentate în publicațiile menționate sunt inițiative guvernamentale, predominante fiind cele realizate în domeniul protecției copilului. Inițiativele societății civile în sprijinul copilului sunt prezente în o treime din totalul materialelor referitoare la programe sociale.

Spațiul social în care copilul se compune din cele două dimensiuni fundamentale: familia și spațiul public. Spațiul public (tot ceea ce se află în afara limitelor familiei și ale căminului) este completat de alte două dimensiuni secundare importante a căror prezentare distinctă este relevantă din punct de vedere social: școala și instituțiile de ocrotire - (Fig. 6).

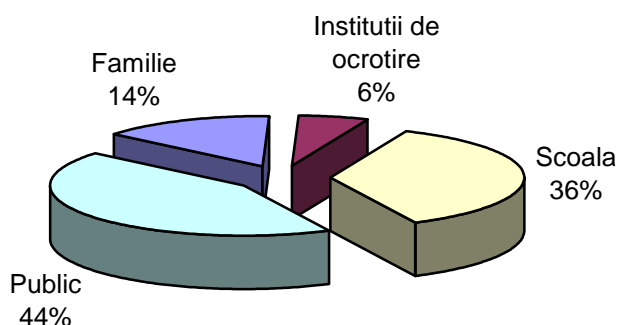

Fig. 6 - Spațiul social în care sunt reflectate acțiunile copilului

Materialele despre copil se referă la evenimente în care acesta participă care se desfășoară pe întreg teritoriul țării. Presa este preocupată în mod diferit de evenimentele care au loc în capitală comparativ cu cele din diverse regiuni ale țării sau de la nivel național. (Fig. 7)

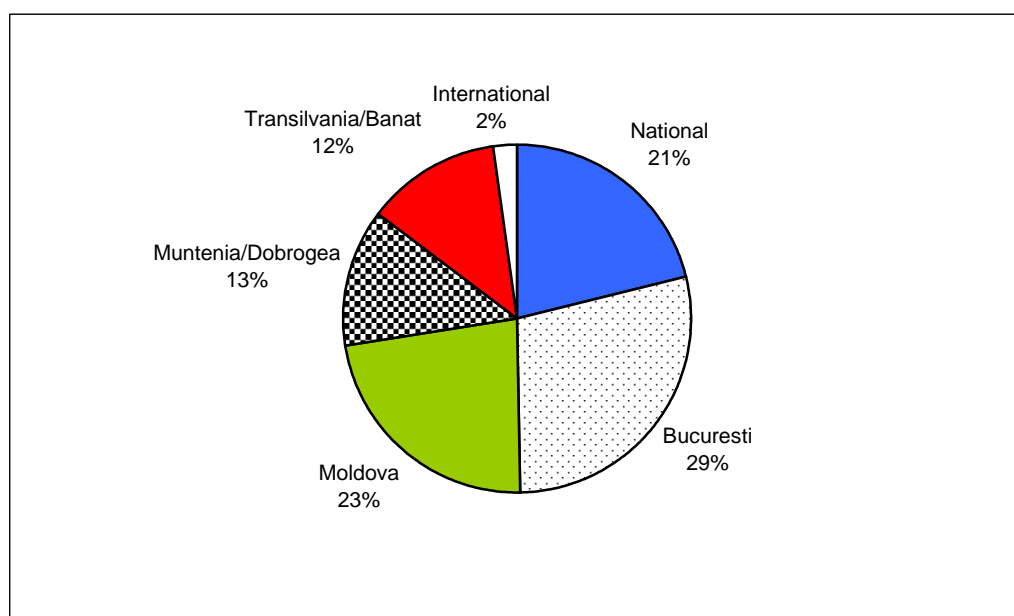

Fig. 7 - Distribuția articolelor în funcție de zona geografică

Se poate remarca faptul că tendința manifestată de către presa centrală este de a acorda o atenție deosebită evenimentelor cu caracter național sau care au loc în București, și de a se raporta mai puțin la cazurile particulare din provincie, cu excepția cazurilor care sunt neobișnuite. Aceasta se explică și prin faptul că este vorba despre cinci cotidiene naționale cu sediul în București. Singura variație mai importantă apare în cazul materialelor despre copii referitoare la Moldova, care este dublu față de volumul de știri alocate celorlalte provincii (23% față de 13% sau 12%).

Relaționarea contextului în care sunt prezentați copii în conținutul articolului cu repartitia geografică (Fig. 8), plasează Moldova pe primul loc în ceea ce privește volumul de știri cu context negativ (dublu față de celelalte două provincii), ceea ce explică totodată și diferența cantitativă ce apare în Fig. 7.

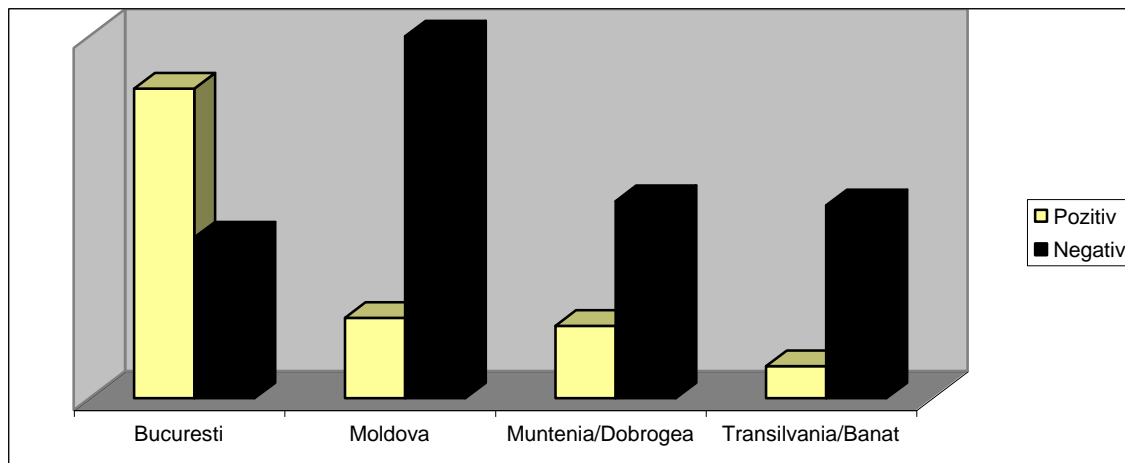

Fig. 8 - Distribuția articolelor în funcție de regiuni

Ipostazele în care apar au la rândul lor o distribuție diferită în funcție de regiunea geografică (Fig. 9):

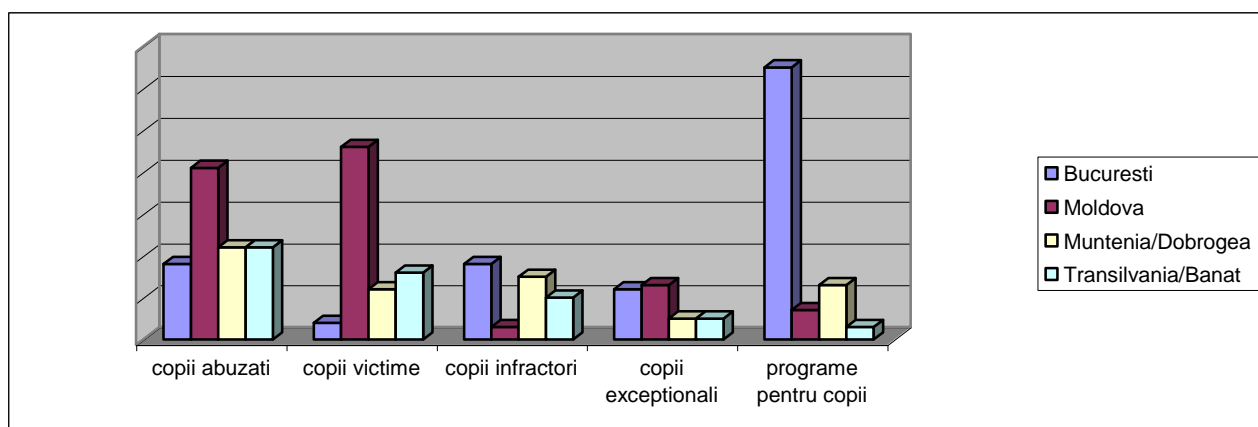

Fig 9 - Repartiția geografică a ipostazelor în care sunt prezentați copii

Știrile prezentând programe pentru copii sau copii infractori se concentrează pe București, în timp ce Moldova se detașează în prezentarea știrilor despre copii victime ale accidentelor (datorate în special nesupravegherii părinților) sau al celor despre copii abuzați. O variație semnificativă se referă la ipostaza în care copiii apar în calitate de beneficiari ai sau participanți în unele programe care le sunt adresate.

În funcție de mediul de rezidență rural/urban în care sunt prezentați copiii, distribuția articolelor se prezintă astfel:

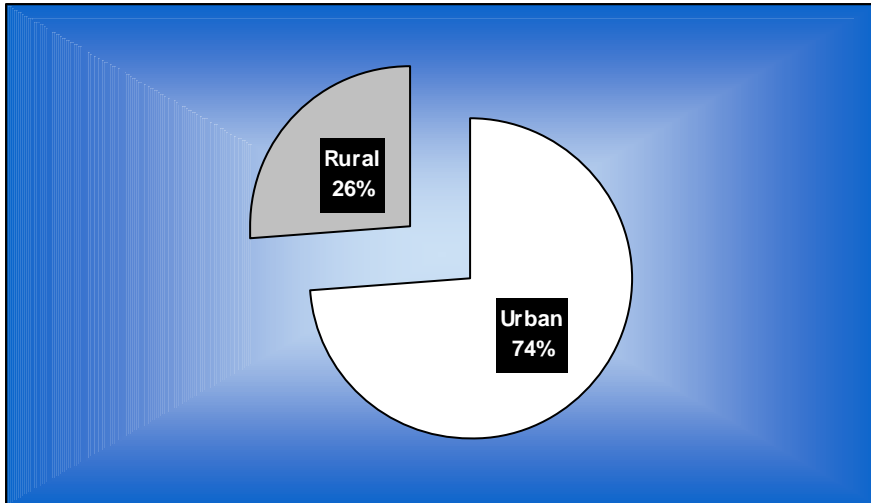

Fig. 10 – Distribuția în funcție de mediul de rezidență

Analiza evidențiază faptul că există un contrast între tipul știrilor despre mediul urban și cel rural. Se poate remarca faptul că mediul rural este în general un « rezervor » de știri cu conținut negativ (Fig. 11)

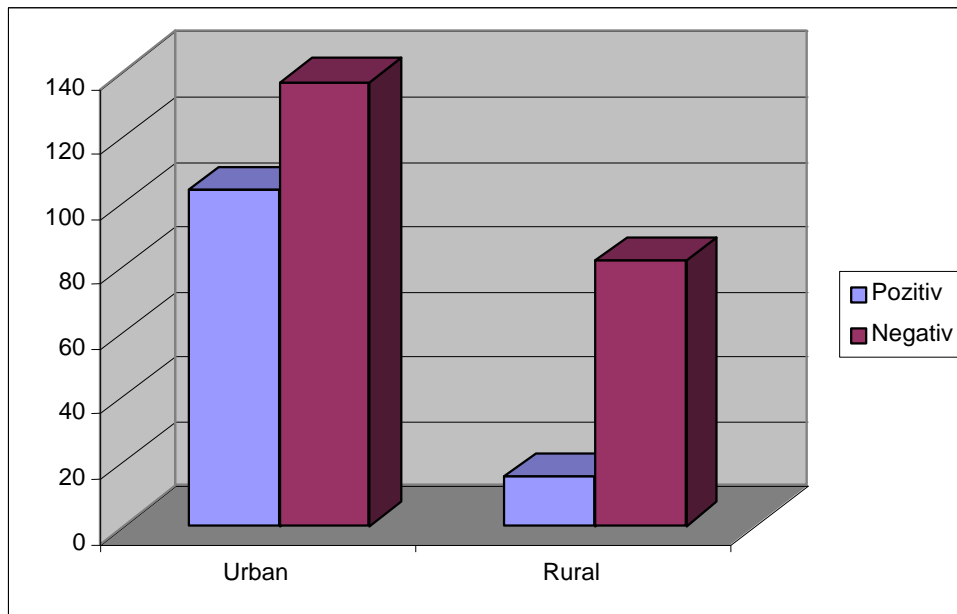

Fig. 11 - Distribuția contextuală în funcție de mediul de rezidență

Aceeași constatare poate fi făcută și din perspectiva distribuției ipostazelor în care sunt prezentați copiii în funcție de mediul de rezidență.

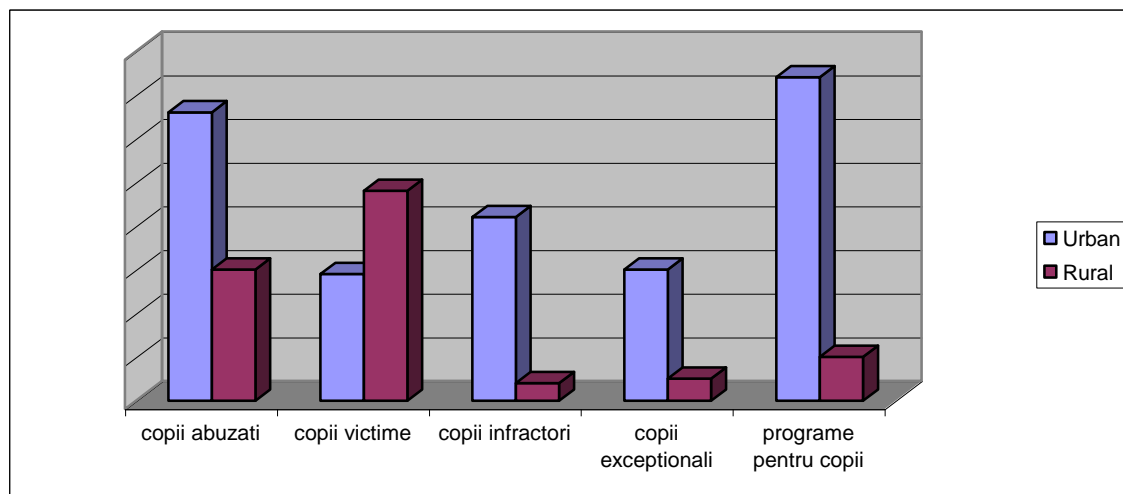

Fig. 12 - Distribuția ipostazelor în care se află copii în funcție de mediul de rezidență

Diferențele socio-economice existente între mediul urban și rural sunt reflectate, pe de o parte de frecvența mai mare a cazurilor de infracționalitate juvenilă sau de abuzuri asupra copilului în mediul urban, iar pe de altă parte de incidența mai ridicată a copiilor victime ale accidentelor datorate neglijenței părinților sau condițiilor structurale din mediul rural. Imaginea generală pe care presa o creează este însă pe ansamblu favorabilă copiilor din mediul urban, care au mai multe oportunități de dezvoltare decât cei din mediul rural.

Plecând de la analiza indicatorilor de mai sus, se poate contura imaginea ipostazelor dominante în care apare copilul în cele cinci cotidiene monitorizate. Astfel, cele mai multe materiale conțin știri pe scurt (82%) iar contextul în care apare copilul este predominant cel negativ (51%). Articolele în care copii sunt beneficiari ai unor programe sau ajutoare ocupă primul loc la o diferență redusă de materialele despre copii abuzați, însă totalul articolelor care prezintă copilul în context negativ (postura de victimă din cauza abuzurilor sau a accidentelor) este superior articolelor care prezintă copiii într-un context pozitiv. Știrile despre copii din mediul urban sunt preponderente în ziarele monitorizate, iar capitala București este cea mai mediatizată zonă a țării.

Responsabilitatea presei poate fi apreciată prin prisma conținutului mesajului care este adresat cititorului. Mediatizarea excesivă de către toate cotidienele a cazurilor particulare negative, neglijarea sau tratarea inadecvată a diverselor

campanii sociale, aduc deservicii promovării drepturilor copilului și a unei societăți responsabile pentru dezvoltarea acestuia.

Distribuția articolelor în cele cinci cotidiene monitorizate în funcție de ipostaza în care apar copiii, permite observarea preferințelor editoriale ale acestor publicații. Generalizând, se poate afirma că există publicații interesate de mediatizarea tuturor situațiilor în care apar copii și care sunt mai sensibile față de prezentarea unor exemple pozitive. La polul opus se află publicații de tip „tabloid”, care mediatizează în general știri cu context negativ (violență împotriva copilului, fapte antisociale) și manifestă foarte puțin interes pentru exemple de comportament pozitiv.

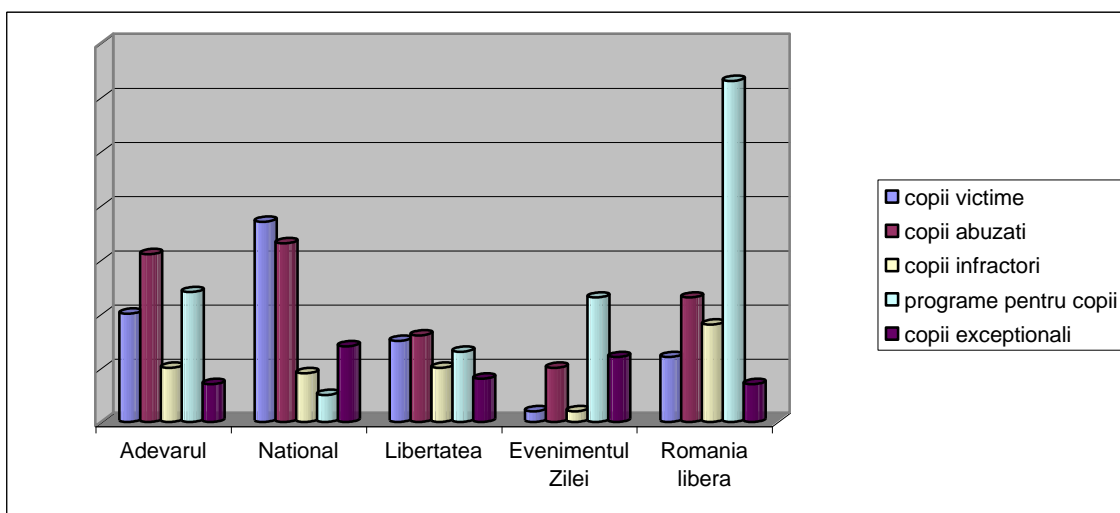

Fig. 13 - Distribuția ipostazelor în care apar copii în cele 5 cotidiene

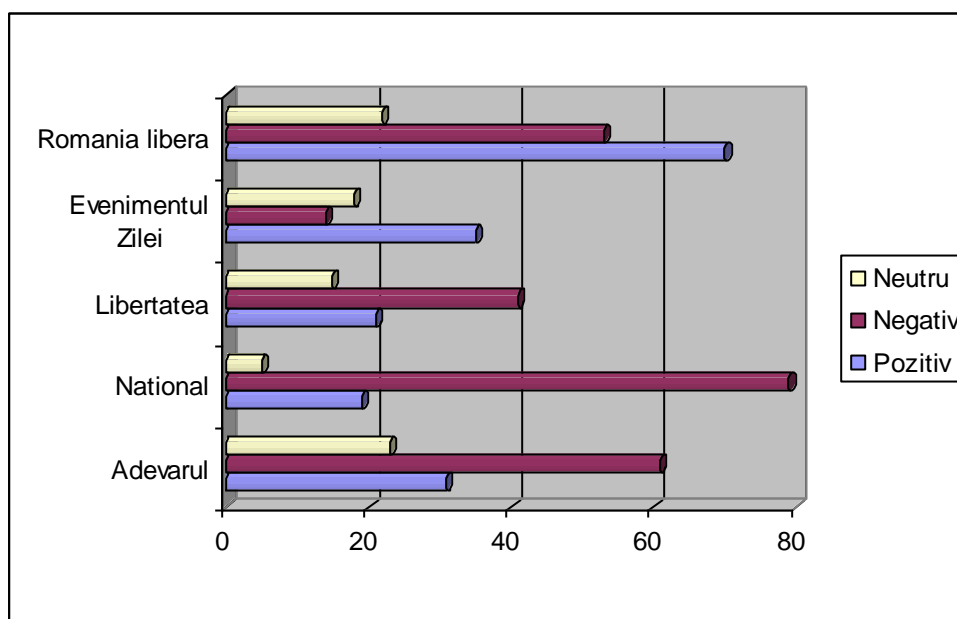

Fig. 14 - Cadrul contextual în funcție de publicație

Reflectarea zilei de 1 Iunie în presă permite ilustrarea tendințelor pe care le-a evidențiat analiza cantitativă în ceea ce privește preferințele editoriale ale cotidianelor monitorizate (gradul în care publicațiile sunt preocupate de problematica copilului).

1 Iunie 2004 – Ziua Internațională a Copilului

În zilele de 1 și 2 iunie 2004 au fost identificate 25 de articole despre copii. Dintre acestea 11 au ca temă chiar *Ziua Internațională a Copilului*.

România liberă prezintă 6 articole : 5 dintre acestea se referă la programe cu ocazia Zilei Copilului : « *Spectacol muzical in parcul "Titanii" »*, « *Ziua Portilor Deschise la Jandarmeria Română »*, « *La Palatul Copiilor e carnaval »*, « *Peste 200 de copii vor primi daruri de la Patriarhia Română »*, « *Romexpo a donat 130 milioane de lei elevilor cu dizabilități »*.

În ziua de 2 iunie, *România liberă* mai publică într-un articol-știre un raport al Direcției pentru Protecția Copilului Sector 3 despre situația copiilor străzii din acest sector (« 25 de copii si adulți vagabondau în centrul Capitalei »).

Cotidianul *Adevărul* publică în perioada menționată 10 articole având ca subiect copilul. 4 dintre acestea pot fi încadrate în tema Zilei Copilului: 3 sunt articole-știre scurte : « *Cadouri de 1 Iunie la Palatul Copiilor* », « *Copiii cu handicap au trimis lui Dumnezeu dorintele lor* », « *Saptămâna drepturilor copilului* ».

Cel de-al patrulea este un amplu articol critic față de inițiativa lansării organizației Asociația «Vocea copiilor», în prezența ministrului Muncii și a șefului Delegației Comisiei Europene la București. (« *Elena Dumitru și Jonathan Scheele au gasit un ONG de paradă pentru copiii instituționalizați* », A., 02/06/2004, p.7)

Un alt articol relatează despre un copil «supradotat» (« *Andrei Diaconu nu are bani sa plece la studii in străinătate »*, A., 02/06/2004, p.10) și altul despre școală (« *Sesiune specială de examene pentru olimpici »*, A 02/06/2004, p. 10).

Restul de 4 articole se referă la contexte de abuzuri sau violență în care sunt implicați copii : « *Elevă de 14 ani - atacată de un obsedat sexual »*, A., 02/06/2004, p.9 ; « *Elevă dispăruta, după ce a reclamat că a fost violată în căminul liceului »*, A. 01/06/2004, p.14 ; « *Copil de cinci ani, internat în comă alcoolică »*, A., 01/06/04,

p.16 ; « *Peste 30 de copii de la o școală din Neamț au făcut toxiiinfecții alimentare* », A., 01/06/2004, p.9)

De 1 iunie, *Evenimentul Zilei* publică, sub titlul «*Fața nevăzută a zilei de 1 Iunie. Lumea copiilor fără ghiozdan*» (p.5), un articol-reportaj despre situația copiilor săraci din mediul rural. Tot în aceeași zi este publicat un articol despre situația unui copil talentat la tenis de masă («*Se antrenează pe mese vechi de 20 de ani*», p.5), dar și un articol, pe un ton mai degrabă ironic, despre nunțile între minori în comunitatea Roma din România. Articolul este prilejuit să se prezinte un documentar pe această temă la BBC 2 și este însoțit de o fotografie în același ton cu textul. («*Scandalul țigăncușelor vândute ca mirese*», p.2)

Pentru *Libertatea* lucrurile sunt simple : 1 iunie înseamnă 3 articole scurte pe celebra pagină 5, despre abuzuri și violență. («*Suspect împușcat mortal de polițist*», «*A jucat fotbal cu proiectilul* », «*In comă alcoolică, la 5 ani* ».)

De 1 Iunie, *Național* remarcă: «*În România se nasc mai mulți băieți decât fete* » (p.3), articol care prezintă date oferite de Institutul Național de Statistică. Altfel, *Național* revine la subiectele sale favorite și, în pagina 7, aflăm despre un «*Copil de cinci ani, internat în coma alcoolică*» și că «*Un elev a jucat fotbal în curtea școlii cu un proiectil găsit pe drum*».

II. Principalele stereotipuri despre copii în presa scrisă

Copilul prezentat ca recipient al unor ajutoare (materiale, financiare, programe)

Copiii sunt prezentați în ipostaza unor recipienți pasivi ai unor ajutoare, a căror sursă este statul, persoane fizice sau juridice, organizații non-guvernamentale sau organisme din alte țări.

Statul este prezent prin programele sale sociale în sistemul de învățământ sau pentru copii instituționalizați , în sistemul medical sau în cazul producerii unor calamități naturale. Natura ajutoarelor sociale este diferită, concretizându-se în general sub forma:

- ajutoarelor materiale (rechizite, programul cornul și laptele, medicamente) „Copiii săraci vor primi rechizite de la Guvern”, „Mai muți bani pentru "cornul cu lapte", „ In maternități se va administra vaccinul împotriva hepatitei și TBC”.
- accesului la servicii și tabere gratuite pentru copii instituționalizați, pentru cei cu venituri mici sau din zonele afectate de calamități naturale: „Tabere gratuite pentru copii din familii cu venituri mici”, „Tabăra pentru copiii familiilor afectate de inundații”, „Copii din două localități afectate de inundații, în tabăra la Pustnicu”, „Peste 300 de copii instituționalizați, în tabere de vară”, „Orfani vor pleca la munte și la mare” , „Cursuri de limbi străine în vacanța de vară”, indirect prin intermediul sprijinului acordat mamelor „Lapte praf gratuit pentru bebelușii din sectorul 6” sau a asistenților maternali „Rețeaua de asistenți maternali profesioniști se va tripla”.
- ajutoarelor financiare-directe pentru copii proveniți din familii sărace: „Bani de liceu pentru copii din familii sarace” și indirect prin modernizarea instituțiilor de învățământ sau spitalicești: „Spital pentru copii modernizat”.

În aceeași categorie intră și o serie de relatări privind inițiative private de acordare de ajutor unor copii aflați în situații dificile. Acest lucru demonstrează creșterea comportamentului filantropic care nu implică doar companiile românești:

- „Victimele inundațiilor au primit cadouri de la Mall” - 38 de copii sinistrați, victime ale inundațiilor au petrecut o zi în complexul Mall vizionând filme, mâncând la Mc Donald's și primind cadouri de la Diverta.
- „Romexpo a donat 130 milioane de lei elevilor cu dizabilități” - de 1 Iunie Școala de Arte și Meserii nr. 3 din București a fost dotată cu material didactic. Materialul menționează și alte acțiuni de ajutorare a copiilor cu dizabilități în care a fost implicat aceeași companie, precum și parteneriatele pe care le dezvoltă cu organizații neguvernamentale dar și persoanelor fizice:
- "Seara Campionilor", un meci internațional de fotbal organizat de sportivul Gică Popescu în beneficiul unui spital de copii din Craiova”, "Baciul" va dona jucăriile copiilor săi Spitalului Județean din Craiova”- cele două materiale publicate în cotidiene diferite oferă detalii despre campania de strângere de fonduri inițiată de fotbalist și despre beneficiarii acesteia.

- „*Sotii Dobre cresc cinci orfani ca pe copii lor*”- relatează cazul unei familii din Craiova care a înfiat cinci copii ramași orfani în urma decesului părinților într-un accident de mașină. **poze**
- „*Jucării și haine pentru șase copii*”- materialul reprezintă un răspunsul la apelul umanitar al unei familii și ajutorul primit de acesta de la diferite persoane fizice sau instituții ale statului.

În sfera programelor pentru copii sunt menționate și organizațiile non-guvernamentale, însă într-o proporție net inferioară știrilor despre inițiative ale statului. În general presa răspunde pozitiv inițiativelor sectorului non-guvernamental și alocă un spațiu generos descrierii acestor programe.

Autoritățile locale sau centrale sunt adesea atacate pentru lipsa de implicare și dezinteresul arătat diferitelor proiecte ale organizațiilor nonguvernamentale.

„*Tabără particulară pentru copii săraci - In timp ce românii stau și privesc, munca de jos o fac voluntarii din Germania. Până la această oră au fost investiți în proiect peste 150 000 de euro. Nici măcar un euro din partea autorităților romane...autoritățile locale nu au înțeles nimic din proiectul Piatra*”

De remarcat în cazul unor programe este faptul că beneficiarii direcți, copiii, sunt antrenați să devină ei înșiși actori în cadrul programelor respective, fiind impulsionați să deprindă abilități - „*Artiști din Olanda inițiază în domeniul artei 180 de copii*” sau să se integreze mai bine în societate - „*Caravana artistică pentru copiii de la țară*”.

Copii sunt frecvenți implicați în programe care să le permită să ia contact cu mediul jurnalistic:

„*Elevii învață despre meseria de ziarist*” – program al Centrului de Informare al Comisiei Europene, care a constat în lansarea unui manual de antimanipulare și a oferit copiilor posibilitatea de a urma opțional un curs de competență.

„*Timp de zece zile 26 de elevi vor învăța ce înseamnă să fii ziarist*” - Agenția Națională a Taberelor și Turismului Școlar împreună cu Societatea Română de Radiodifuziune organizează tabăra de jurnalistică radio pentru copii. **poza**

În alte programe, copiii sunt prezentați ca inițiatori ai acțiunilor sau ca protagoniști unici ai acestora. Copii se implică în acțiuni de protejare a mediului înconjurător care îi vor determina să devină mai responsabili față de mediul înconjurător «*Elevii școlilor 179 și 192 au primit în custodie jumătate de hectar din Parcul Bazilescu – Micuții au plantat fiecare câte un exemplar de tei, salcâm, frasin și stejar de care vor trebui să se ocupe în viitor...în acest scop ei vor veni săptămânal în parcul Bazilescu*” , „*Primăvara 2006-concurs pe teme ecologice*” cu scopul de a

întări spiritul ecologic al copiilor, «Copiii din Capitala visează un oraș liniștit, curat, plin de flori» , în acțiuni de protest «Copiii au ieșit în stradă să-și apere drepturile» «Marș împotriva exploatării copiilor»- cu ocazia Zilei internaționale împotriva muncii copilului, participă la concursuri pe teme diverse « 60 de copii se întrec la Festivalul Național "Delfinul de Aur"» - concurs de muzică pentru copii la Navodari, «Concurs de role în Herăstrau», «Olimpiada de distracție pentru 300 de elevi».

Copilul abuzat

Duritatea și violența abuzurilor la care sunt supuși copiii este prezentată în detaliu de către jurnaliști. Contextul în care au loc abuzurile este extrem de variat și implică autoritățile școlare, cele tutelare sau orice alt spațiu public, din mediul urban și rural. Abuzurile comise asupra copiilor și prezentate de către presă cuprind abuzul fizic, abuzul sexual, neglijarea sau abuzul indirect al instituțiilor statului.

Cele mai frecvente relatări ale presei se referă la *abuzul sexual*, situație datorată incidenței crescute a evenimentelor de acest tip și impactului puternic pe care îl au pentru cititori unor astfel de relatări. Relatarea acestor situații poate fi privită ca modalitate de conștientizare a opiniei publice privitor la implicațiile psihologice pe care le poate avea abuzul (în special cel de natură sexuală) asupra dezvoltării normale a copilului. Cea mai mare parte a articolelor de această natură se limitează la relatarea unei situații în care copii sunt victime ale abuzului și mai rar prezintă soluții pentru prevenirea cazurilor de acest fel care să conducă la scăderea incidenței acestora. Majoritatea materialelor se concentrează asupra victimelor și doar tangențial asupra agresorilor, accentul fiind pus asupra descrierii actului de violență, și mai puțin pe prezentarea cauzelor, circumstanțelor și efectelor sociale sau psihologice ale abuzurilor.

„ Fetiță de 11 ani - violată și ucisă pentru a răzbuna o crimă comisă de tatăl ei” - „bărbatul care a comis abuzul s-a răzbunat pentru o crimă comisă de tatăl victimei. Cadavrul fetei a fost găsit la sfârșitul săptămânii trecute, într-un rezervor cu apă din satul Talmaz. Cercetările continuă pentru identificarea și prinderea asasinului”.

„O elevă din Târgoviște s-a aruncat de la etajul IV, ca să scape de violatori” - o elevă de 16 ani a fost violată de trei adolescenți după care profitând de o clipă de neatenție s-a aruncat în gol de la o fereastră. În articol nu se face referire la motivațiile care i-au determinat pe cei trei să recurgă la un asemenea gest și cum

poate fi situația evitată pe viitor, sau ce programe de consiliere vor urma atât victima cât și agresorii.

„Un copil de 10 ani din Vaslui a fost violat de un prieten de joacă – Un copil de numai 10 ani ...a fost violat pe imașul din apropierea satului de un prieten de joacă...Marius Sopron i-a propus prietenului sau mai mic să se joace de-a caii...” . Materialul descrie cu lux de amănunte fapta comisă dar nu vorbește despre rolul familiei sau al comunității în evitarea acestor situații. **poza**

„ Șase copii - terorizați și abuzați sexual de propriul tată” - articolul prezintă cazul unei familii cu șase copii, a cărei mama a reclamat abuzurile sexuale la care sunt supuși copii. Articolul pune accent pe neputința justiției de a pedepsi părintele vinovat și pe implicarea autorităților responsabile de protecția copilului în protejarea micuților terorizați.

În același spectru pot fi încadrate și materialele:

« Fetiță de 4 ani violată de un vecin »,

« Elevă dispărută, după ce a reclamat ca a fost violată în căminul liceului »,

« Elevă de 14 ani - atacată de un obsedat sexual »

« Altă fetiță de 4 ani violată de un bărbat de 53 de ani din Iasi,

« Clujean acuzat de violarea unui copil de 4 ani »).

În ultimii ani, copii sunt subiectul direct al abuzului în cadrul familiei, fiind supuși în propriile cămine la violență sau neglijența părinților sau a rudelor apropiate, ceea ce prejudiciază dezvoltarea lor emoțională și cognitivă. Materialele care prezintă copii în această ipostază au o frecvență ridicată în rândul articolelor despre copii abuzați. Comportamentul inadecvat (ignorare, desconsiderare, refuzul de a-l ajuta, etichetări negative) exercitat de adulți asupra copilului are efecte negative asupra personalității în formare a copilului. Astfel, se pot produce daune care reduc în mod substanțial potențialul de dezvoltare psihică și de creativitate, precum și facultățile și procesele mentale ale copilului (**abuz emoțional, psihologic**). Materialele prezentate se încadrează în proporție de 80% stadiul I enunțat mai sus.

«Bebeluș în comă alcoolică din cauza mamei bețive»-bebelușul a fost alăptat de mama sa care băuse mult alcool, medicii constatând ca bebelușul suferise o intoxicație alimentară, după ce mama sa băuse o cantitate considerabilă de alcool. Nu este specificat în articol dacă mama a fost sancționată în vreun fel sau dacă bebelușul va fi încredințat unei instituții de ocrotire a statului pentru comportamentul inadecvat al mamei.

„O mamă și-a omorât copilul cu lovituri de topor ...în timp ce dormea”. O femeie de 34 de ani și-a maltratat copilul de numai nouă ani, lovindu-l în mod repetat cu toporul în cap, deoarece nu dorea ca fiul să ajungă la orfelinat. Nu sunt analizate cauzele care au determinat gestul femeii, ci doar declarația bunicilor copilului omorât.

„Copil de 12 ani, bătut crunt de sora sa, cu parul”. Materialul prezintă declarația copilului care explică motivația pentru care sora sa a recurs la acest gest și imposibilitatea poliției de a trage la răspundere vinovații direcți (soră, frate) și indirecti (familia) în astfel de cazuri.

În această categorie pot fi incluse și următoarele materiale : «Fetiță de aproape trei ani din Spantov-Calarași - ucisă în bătaie de propria-i mamă», „Bebeluș din Adjud stâlcit în bătaie, fiindcă plângea», „Copil de 4 luni - mutilat de propria mamă”, «Copil de trei ani – sechestrat și legat de pat cu o funie de proprii părinți».

Un fenomen extrem de răspândit atât în mediul urban cât și în cel rural îl reprezintă *abandonul* familial. Presa semnalează frecvent episoade de acest fel întâlnite în diverse regiuni ale țării, acest comportament fiind cel mai adesea întâlnit în cazul familiilor cu un nivel scăzut de trai sau dezorganizate, și în cazul adolescentelor. Exista și cazuri în care motivele abandonului sunt mai puțin obișnuite.

- «Bebeluș abandonat în lanul de porumb din Dumbrăveni-Suceava» - copilul a fost găsit de un localnic, abandonat într-un lan de porumb. Intenția mamei a fost ca bebelușul să nu poată fi găsit, deoarece a fost ascuns într-un loc necirculat departe de șoseaua principală.
- „Adolescentă, cercetată după ce și-a abandonat pruncul abia născut pe câmp”- o adolescentă de 15 ani și-a abandonat copilul nou născut pe câmp. În articol nu se specifică motivația care a împins-o pe fată să realizeze acest gest.
- «Și-a abandonat fetița fiindcă era urată» - o mamă și-a abandonat copilul de șase luni născut cu malformația „bot de iepure”. Deși familia are o situație materială bună , mama declară că a dorit un copil normal. Articolul vorbește și despre eforturile Centrului de Plasament de a convinge mama să renunțe la decizia luată.

O altă temă expusă de către presă se referă la *traficul de copii și prostituția*. În aceste cazuri în general presa constată caracterul de victimă al copiilor astfel abuzați, neînregistrându-i pe copiii în cauză drept infractori.

„Trafic fără perdea-Copil vândut cu 10 milioane de lei chiar de propriul frate în timpul vizitei lui Jonathan Scheele la Iași”- materialul descrie cu lux de amănunte

traficul de copii din zona Moldovei și măsurile luate de autorități în încercarea de a stopa acest fenomen în creștere continuă în această zonă. **poza**

«*Proxeneți arestați pentru trafic de minori*»- materialul prezintă cazul a doi bărbați surprinși în timp ce doreau să vândă două minore contra sumei de 300 dolari. Nu este specificat care a fost contextul în care cele două fete au fost racolate, și nici posibilități de prevenire a acestor cazuri. Același caz este tratat de un alt cotidian cu titlul «*Două minore, vândute pe 300 de dolari în centrul Capitalei*». Nici în acest material nu se specifică mai multe detalii decât informații asupra locului în care a avut loc flagrantul.

«*Zeci de copii duși la cerșit în Italia*»- o rețea de 40 de traficanți de persoane a fost anihilată de poliția din Gura Humorului. Rețeaua trecea peste graniță persoane cu handicap fizic și minori care erau obligați să cerșească în Italia. Știrea a fost publicată pe pagina trei a ziarului și nu cuprinde informații despre copii implicați.

«*Prețul unui copil trimis la cerșit, între 100 și 400 euro*» - materialul poate fi considerat a avea impact social deoarece prezintă o statistică a Organizației Internaționale pentru Migrație (OIM) oferind date statistice despre copii victime ale traficului de ființe umane.

În categoria materialelor având ca subiect traficul de copii și prostituția se pot include și următoarele articole: «*Invazia micilor cerșetori*», «*Rețea pedofilă organizată de români, desființată de Poliția din Milano*»

La categoria abuzuri au fost de asemenea introduse materialele care se referă la neîndeplinirea de către stat a obligațiilor pe care acesta (prin reprezentanții săi centrali sau locali) le are față de copii sau dezinteresul autorităților locale sau centrale în îmbunătățirea condițiilor la care copii au dreptul prin Constituția României. Presa poate fi considerată în acest caz o componentă resursă deoarece semnalează frecvent aceste cazuri care au un impact social ridicat și atrage atenția organelor competente pentru a lua măsurile necesare.

În acest caz pot fi distinse două subcategorii:

A). *Copiii victime ale condițiilor improprie din sistemul de învățământ (de stat sau instituționalizat)*

- «*Copiii de la o școală specială din Suceava, bolnavi din cauza mizeriei*»- prezintă situația disperată a unui număr de 33 de copii care suferă de handicap fizic și care s-au îmbolnăvit datorită condițiilor precare igienico-sanitare în care trăiesc.

De menționat este faptul că presa a fost cea atras atenția autorităților asupra mediului necorespunzător în care trăiesc copii.

- *«Peste 30 de copii de la o școală din Neamț au făcut toxiiinfecții alimentare»- un număr de 15 elevi ai unei școli speciale au fost internați cu intoxicație alimentară cauzată de infectarea apei potabile. Materialul prezintă atât punctul de vedere al conducerii școlii cât și a autorităților locale.*

Alte articole care pot fi incluse în această subcategorie:

«2.500 de școli rurale nu au nici o sursă de apă»

„Școlile Brașovului-fără autorizație de funcționare de la pompieri”

B). Norme legislative care nu au fost respectate

- *« Sute de copii nu și-au primit bursele sociale pe ultimele 4 luni»-elevi bolnavi , orfani sau săraci lipiți pământului din mai multe școli ale sectorului 5 nu și-au primit din luna mai alocația lunară (material publicat pe data de 14.09.2004)*
- *« Copiii din Vâlcea risca să rămână fără lapte și corn »- autoritățile din Vâlcea n-au putut încheia la termen licitația pentru distribuirea în școli și grădinițe produselor lactate și de panificație.*

Fără îndoială că situațiile enumerate mai sus identifică în mod corect cauzele ce conduc la excluziunea socială a copiilor. Dar cu siguranță un demers responsabil din partea ziariștilor implică și surprinderea deficiențelor în modul de organizare al instituțiilor și organismelor implicate în dezvoltarea copilului, probleme precum lărgirea accesului la servicii destinate lor, tratamentul egal.

Copilul victimă a accidentelor

Circumstanțele (naturale sau artificiale) care conduc la accidente în care sunt implicați copii au loc de cele mai multe ori în mediul rural, și se datorează condițiilor structurale în care trăiesc : sărăcie, nivel scăzut de educație .

Materialele în care apar copii au fost clasificate în două categorii principale: *accidente cauzate de către persoane* (în mod direct sau indirect) și *accidente din cauze externe*.

În categoria accidentelor cauzate de către persoane pot fi incluse mai multe sub-categorii:

A). Copii implicați în accidente cauzate indirect de neglijența părinților sau ne-supravegherea corespunzătoare a copiilor:

-„ Bebeluș ars de viu într-un incendiu” - o fetiță de 11 luni a murit într-un incendiu provocat de o lumânare aprinsă care a cuprins trei case. Articolul

vorbește și despre implicarea autorităților locale care vor constitui o comisie pentru evaluarea pagubele incendiului și acordarea de ajutoare sociale familiilor afectate.

-“Copil de cinci luni, internat în comă alcoolică”- copil internat în comă alcoolică datorită concentrației mare de alcool din sângele mamei.

-„Un copil a sfârșit înecat în buda din spatele curții - un copil de 1 an și 10 luni a murit după ce, lăsat nesupravegheat, a căzut în haznaua WC-ului din curtea bunicilor”. Materialul precizează intenția autorităților de a pedepsi în urma unei anchete neglijența părinților.

-„ O fetiță și-a băgat mixerul în gură”, „Si-a bagat mixerul pornit în gură” reprezintă un subiect discutat de o serie de cotidiene prin natura senzațională a acestui caz.

Alte materiale în aceasta categorie:

„Fetița din Băiești-Iași, electrocutată mortal „

„Un elev a jucat fotbal în curtea școlii cu un proiectil găsit pe drum „

„Un copil s-a înecat în canal”

„ O fetita căzută într-o fântână a fost salvată ca prin minune de SMURD”

B). *Copii implicați în accidente cauzate direct de alți copii sau de adulți (cele mai multe cazuri de acest fel sunt accidentele rutiere)*

-„Fetiță de trei ani abandonată la locul accidentului de șoferul care a lovit-o”- un bărbat aflat într-o stare avansată de ebrietate a accidentat grav o fetița de trei ani.

„ Un copil și-a ciuruit sora cu pușca tatălui” -un copil de șapte ani profitând de plecarea părinților de acasă a spart lada blindată în care se afla pușca de vânătoare și și-a împușcat mortal sora. Nu sunt specificate motivele care au împins băiatul să procedeze astfel și nici consecințele care le va suferi.

În categoria accidentelor produse de factori externi pot fi incluse următoarele materiale:

-„Trei copii uciși de fulger pe un câmp” - trei copii surprinși de o furtună pe câmp au murit loviți de un fulger. Doi dintre ei nu au putut fi identificați.

-„O fetiță de doi ani-luată de ape”, „Fetiță de doi ani, luată de viitură”- o aversă de ploaie a surprins pe câmp o căruță cu o mamă și trei copii care a fost luată de ape.

„Adolescent lovit de trăsnet când mergea cu bicicleta”

Majoritatea materialelor în care este prezentat stereotipul copilului victimă a accidentelor sunt simple relatări ale faptelor și sunt prezentate sub forma știrilor pe scurt. De foarte puține ori se insistă asupra nevoii de a crește implicarea și angajamentul părinților sau autorităților în viața copilului sau de modalități de prevenire a acestor accidente.

Copilul infractor

Presa prezintă copilul în ipostaza de infractor implicat în infracțiuni cum ar fi furturile de bunuri, abuzurile sexuale, traficul de droguri, prostituția sau crime. Cele mai multe materiale prezintă infracțiuni comise de către adolescenți.

- 15 traficanți și consumatori de droguri - prinși la Vama Veche și Mamaia - trei bucureșteni cu vârste între 16 și 20 de ani au încercat să plaseze un kilogram de cannabis pe plaja din Vama Veche. Tinerii au fost audiați de magistrații constănțeni care au dispus cercetarea lor în stare de libertate, cu condiția de a nu părăsi localitatea de domiciliu.
- *"Un puști de 13 ani a spart sediul Cărtii Funciare de la Tribunalul Timiș"* - K. Claudiu s-a strecurat în clădirea tribunalului, printr-o zonă aflată în renovare, de unde a furat mâncare, sucuri și un radio. Materialul specifică faptul că baiatul fugise de acasă pentru că părinții se certau.
- *"Sală de clasă distrusă de elevi"*-mobilierul unei săli de clasă a fost distrus de un grup de elevi care nu au luat examenul de Bacalaureat. *"Pentru ca nu au vrut să îi deconspire pe cei vinovați, elevii au fost nevoiți să plătească peste un milion de lei fiecare"*.
- *"Taxă de protecție cerută de un elev de clasa a VIII-a"* - Cătălin de 13 ani a furat un telefon mobil de la o colega și în urma cercetărilor polițistului de proximitate a fost stabilit că acesta a cerut chiar și o taxă de protecție de la colegi.
- *"Un puști de 14 ani a furat două mașini, fiind urmărit de polițiștii și luptătorii DIAS"*-un baiat de 14 ani a reușit să fugă în două săptămâni cu 20 de autoturisme. Minorul va fi internat într-un centru de recuperare a minorilor. Băiatul provine din mediul rural dintr-o familie dezorganizată și fără venituri, și a fugit de mai multe ori de la casele de copii unde a fost repartizat.

Presa aduce în atenția opiniei publice și cazurile copiilor care săvârșesc infracțiuni peste hotare: *"Adolescenți români la furat în Dublin", „Invazia micilor cerșetori"*

În categoria infracțiunilor constând în abuzuri sexuale pot fi incluse următoarele materiale:

"Trei copii l-au violat pe al patrulea"

"Violată în lift de patru adolescenți"

Există însă și materiale în care sunt implicați copii în varstă de până în 10 ani:

"Copii cercetați după ce au lăsat fără bunuri mai mulți turiști olandezi"-4 copii cu vârsta cuprinsă între 9 și 11 ani sunt cercetați după ce au pătruns în casa preotului din localitate și au furat mai multe bunuri de la niște turiști olandezi. Nu este precizat dacă acești copii sunt la prima abatere de acest tip sau care este mediul social din care provin.

Din păcate, majoritatea articolelor prezintă fapta în sine, fără a face referire la alte condiții contextuale care pot determina comportamentul deviant al acestor copii: mediul socio-economic de proveniență, educația, etc. Încadrarea acestor materiale într-o rubrică socială specială și analizarea indicatorilor care determină apariția acestor probleme, pot contribui alături de alte studii la generarea strategiilor corespunzătoare de combatere a acestui comportament.

Copilul cu o stare de sănătate precară (HIV / dizabilități)

Presa scrisă a răspuns în mod pozitiv campaniilor de sensibilizare a opiniei publice privind copii cu dizabilități/bolnavi de HIV/SIDA inițiate de organismele guvernamentale sau non-guvernamentale. Cele mai multe campanii în sprijinul copiilor cu dizabilități au fost inițiate de organizațiile non-guvernamentale.

Campaniile cele mai mediatizate au fost cele ai căror beneficiari sunt copii bolnavi de HIV/SIDA și familiile lor.

"Terapie prin arta pentru copii infectați cu HIV". ARAS filiala Neamț a organizat patru tabere pentru copii infectați cu HIV/SIDA. Președintele filialei ARAS din județul Neamț explica introducerea noilor sisteme de terapie, care îi vor ajuta pe copii să își exprime sentimentele și să-și dezvolte abilitățile de comunicare.

Articolul *"Îmi doresc ca poarta școlii să fie deschisă și pentru mine"* reprezintă un exemplu de material cu un puternic conținut social. Florica, o fetiță de 11 ani face un apel, prin intermediul UNICEF, în numele tuturor copiilor bolnavi de HIV/SIDA către autoritățile statului pentru a li se permite să învețe în școli normale alături de copiii de vârsta lor. Articolul povestește viața fetei, care merge pentru prima oară la o școală "adevărată" și obstacolele pe care organizația, în tutela căreia se află

fetița, le-a întâmpinat din partea autorităților. Același subiect este tratat și în articolul "7500 de copii infectați cu HIV vor fi primiți în școli". Ambele materiale sunt însoțite de poza fetitei de 11 ani.

Copiii cu dizabilități sunt menționați fie prin programele în care sunt implicați fie prin studiile realizate de diferite organisme:

"14 voluntari îngrijesc copii cu dizabilități"-28 de copii cu dizabilități, instituționalizați la o casă de profil din Onești au beneficiat de o tabără într-o stațiune balneo-climaterică, prin sprijinul organizației britanice Corpul Pacii."

Copilul străzii / copilul instituționalizat

Presa manifestă un interes sporit în ceea ce privește cazurile copiilor străzii sau a celor care se află în grija instituțiilor specializate (copii orfani sau copii cu dizabilități) .

Cele mai multe materiale se referă la programele destinate copiilor instituționalizați sau cu dizabilități:

„Tabere de creație pentru copii instituționalizați” - copiii din două centre de primire minori de pe raza municipiului București și-au petrecut vacanța în tabere de munte.

„Orfanii vor pleca la munte și la mare”- copiii din centrele de plasament din sectorul 6 vor pleca în tabere gratuite la munte și la mare în perioada vacanței de vară.

„Caravana artistică pentru copii de la țară” – trei tineri actori organizează o caravană artistică pentru copiii din mediul rural și pentru cei cu dizabilități. Proiectul inițiat ca o acțiune pentru integrarea copiilor cu dizabilități, a fost extins la copii din câteva comunități rurale , care au fost selecționați pentru a participa la o tabăra de creație.

Alte materiale aduc în atenția opiniei publice cazurile particulare ale unor copii instituționalizați, care ajung în atenția presei prin rezultatele deosebite:

„Cum a ajuns copilul străzii câștigător la Mamaia Copiilor”- prezintă cazul unui băiat provenit dintr-o familie cu o situație materială precară și dezorganizată, care a câștigat festivalul Mamaia Copiilor. Materialul a apărut însă în contextul în care câștigătorul a fost contestat de ceilalți participanți, care au catalogat decizia juriului ca fiind una de „ajutor social”. Însăși sintagma „copilul străzii” poate fi considerată

nereală deoarece copilul are familie, și nu a fost niciodată în ipostaza de „copil al străzii”.

„Statul va susține familiile care vor un copil și nu își permit să îl adopte”- statul va iniția măsuri legislative în vederea încurajării familiilor cu venituri reduse care doresc să adopte un copil.

„Peste 300 de copii instituționalizați, in tabere de vara” - 320 de copii din centrele de plasament și din apartamentele sociale din sectorul 2 vor fi trimiși în tabere organizate în diferite zone ale țării.

Alte materiale în această categorie:

„Cursuri de limbi străine in vacanța de vară”

„Masă pentru copiii străzii”

„Razii printre copiii străzii”.

Măsurile luate în sprijinirea copiilor instituționalizați sunt prezentate în rapoarte emise de către diferite instituții:

„Numărul copiilor instituționalizați a scăzut cu 972”- Autoritatea Națională pentru Protecția Copilului și Adopție a anunțat scăderea numărului de copii instituționalizați, și a fost anunțată înființarea de noi locuințe in care copiii cu dizabilități beneficiază de protecție de tip familial.

Copilul supradotat/erou

Copiii autori ai unor performanțe deosebite constituie o categorie aparte, prin prisma interesului ridicat al opinei publice și în ultimii ani, datorită exodului acestor copii spre țări occidentale, al autorităților statului,

Această categorie include două ipostaze ale copilului supradotat: ipostaza recunoașterii la diferite concursuri, organizate la nivel local sau internațional, a capacităților și abilităților sale, respectiv ipostaza copilului care este valorizat doar prin posedarea acestor calități.

„Olimpicii români la matematică, pe locul zece în lume”- elevii români au obținut patru medalii la Olimpiada Internațională de Matematică, ocupând locul zece pe națiuni.

„4 medalii pentru elevii români la Olimpiada Internaționala de Chimie”

„Doi elevi din Iași câștigă un concurs organizat de NASA” - doi elevi au câștigat pentru al doilea an consecutiv un concurs organizat de NASA pe Internet, referitor la un proiect de stație interspațială.

„Un băiețel genial din Galați termină clasa întâi la patru ani” - prezintă situația unui copil a cărui inteligență este mult peste medie, acest lucru neimpiedicându-l să se joace alături de copiii de vârsta lui.

Valorificarea potențialului intelectual și aptitudinal al copiilor supradotați a determinat autoritățile statului și companiile din diferite domenii să dezvolte programe adecvate care să recompenseze performanțele acestora.

- *«Elevă din București cu 10 pe linie la bac - premiată de Autoritatea pentru Tineret»*
- *„Euro pentru olimpicii la chimie”*- elevii participanți la Olimpiada Internațională de Chimie au fost premiați de o companie farmaceutică.

Ipostaza copilului erou este asociată cu situația în care copii aduc o contribuție semnificativă la salvarea vieții altor copii. *„Viata unui nou născut, salvată de micii fotbaliști pe un maidan din Craiova ... o fetiță nou născută de 3,4 kg a fost abandonată pe un teren viran și a fost găsită de câțiva copii veniți acolo să joace fotbal...cadrele medicale au spus că, dacă micii fotbaliștii nu o găseau pe maidan în acea zi, peste noapte ar fi murit”*. Un caz deosebit îl reprezintă cel al unui băiat care a murit înecat pentru a-și salva prietenul de la înec *„la 15 ani și-a salvat prietenul cu prețul vieții”*.

Copilul folosit în scopuri electorale

Un alt aspect constatat de presa scrisă în 2004 se referă la contextul politic particular al acestui an (cel al alegerilor locale și centrale), prin atragerea atenției asupra folosirii imaginii copilului în scopuri pur electorale. Conținutul mesajului acestor articole este predominant social, vizând încălcarea drepturilor copilului.

Folosind sub-titlul *„Mizeria campaniei electorale răbufnește la Snagov”* materialul *„Copii exploatați electoral și anchetați de Politie”* prezintă cazul unui copil racolat de reprezentanții locali ai unui partid politic și implicat într-o răfuială electorală în comunitate. Băiatul cu o situație materială precară a fost obligat să semneze o declarație care incrimina un alt candidat în schimbul unei sume de bani și a trei pungi pline cu dulciuri. Materialul scote în evidență faptul că lipsa mijloacelor materiale îi obliga uneori pe copii la situații să accepte diferite compromisuri pentru o sumă infimă de bani.

„Baronii ieșeni nu mai au limite: folosesc școlarii pentru propaganda” punctează încălcarea legilor și regulamentelor școlare prin prezența și propaganda candidaților la alegerile locale la manifestările organizate de către instituțiile de învățământ și

participarea elevilor în timpul orelor la manifestările unui partid, precum și tăcerea Inspectoratului Județean Iași în comentarea acestei situații înregistrate în comuna Schitu Duca, jud. Iași.

„Sub pretextul Zilei de 1 Iunie, întinsă pe 4 zile - PSD înrolează copii de 3 ani la căruța electorală” jurnaliștii trag din nou un semnal de alarmă asupra implicării instituțiilor de educație în campania electorală-timp de 4 zile sute de copii de la școli și grădinițe din sectorul 4 au fost chemați să cânte și să facă sport în Parcul Tineretului.

În această categorie pot fi incluse și materialele:

„ Târgul liceelor, prilej de campanie pentru primari”

„ BEC dă liber la campania electorală în școli”.

Concluzii și recomandări

Raportul de monitorizare a imaginii copilului în mass-media a urmărit să scoată în evidență principalele tendințe de reflectare a imaginii copilului în presă.

O primă concluzie a acestui studiu relevă diferențe semnificative între maniera de reflectare a situației copilului din punctul de vedere al mediului de rezidență urban și cel rural.

Conform raportului de monitorizare se constată în mediul rural o frecvență mai mare a accidentelor cărora le cad victime copiii în timp ce în mediul urban se manifestă o mai mare incidență a abuzurilor asupra copiilor, mai ales a abuzurilor sexuale. Tot în mediul urban se întâlnește și o frecvență mai mare a cazurilor de infracțiuni săvârșite de minori. Implicarea agenților guvernamentali, cât și a actorilor din spațiul societății civile în direcția rezolvării problemelor copiilor este mult mai mare în mediul urban.

Majoritatea programelor de sprijinire a copiilor se derulează în orașe, cu precădere în București. Imaginea copilului din mediul rural, așa cum apare ea în presă, ridică o serie de întrebări privind necesitatea unei implicări mai substanțiale a organizațiilor neguvernamentale, dar și a instituțiilor statului, în programe adresate copiilor din mediul rural și în orașele din provinciile cu un grad de dezvoltare socio - economică mai redus. Imaginea copilului din mediul rural, reflectată în mass-media prezintă un copil neglijat de familie și de societate, trăind în condiții de viață și de dezvoltare precare.

Analiza tendințelor mass-media în reflectarea imaginii copilului în anul 2004 scoate în evidență o serie similitudini cu cele semnalate în raportul asupra imaginii copilului în mass-media realizat în urmă cu un an.

Atenția acordată problematicii copilului se menține constantă, atât din punct de vedere cantitativ cât și din punct de vedere calitativ. Cu mici diferențe, principalele stereotipuri în care apare copilul reflectat în presa autohtonă continua să fie aceleași.

Analiza calitativă a permis evidențierea faptului că, în cazul știrilor despre copii abuzați sau copii victime ale diferitelor accidente de exemplu, așa cum a fost subliniat și în raportul anterior, în general acoperirea mediatică a cazurilor nu surprinde ceea ce se numește ciclul problemei (de la stadiul ante-problemă la stadiul post-problemă trecând prin definirea problemei, găsirea unei soluții, rezolvarea problemei). Sunt alese titluri menite să șocheze, iar în corpul articolului sunt preferate descrieri detaliate și amănunțite ale actelor de violență. De foarte multe ori, chiar în cazul în care autorii abuzurilor sunt pedepsiți în justiție, acest fapt este prezentat foarte expeditiv, iar adeseori este chiar omis în întregime. În consecință mesajul de descurajare a acestor tipuri de acțiuni este foarte slab. Și mai rar există în finalul articolului exprimarea unor judecăți de valoare sau comentarii care pun în discuție argumente de ordin etic, prin care autorii să încerce să atrage atenția opiniei publice asupra problemei generale cărei îi corespunde abuzul prezentat.

Deși *Codul deontologic al ziaristului* adoptat de Clubul Român de Presă conține o serie de prevederi destul de clare, totuși de multe ori acestea nu sunt respectate în cazul articolelor având ca subiect copilul. În finalul articolului 4 din *Codul deontologic al ziaristului* se recomandă :

«Ziaristul va evita detalierea unor vicii sau a unor elemente morbide legate de crime»

Rolul mass-media este esențial în aducerea problemelor legate de drepturile copilului în atenția opiniei publice și pe agenda politică. Mass-media joacă un rol important în definirea a ceea ce este "normal" și ceea ce este "deviant" într-o societate. Reprezentările din mass-media constituie sursa principală de informare în privința problemelor sociale pentru o mare parte a opiniei publice. Mass-media poate juca un rol important și în elaborarea legislației din domeniul protecției copilului, în special prin semnalarea unor probleme a căror soluționare necesită inițierea unor politici publice.

Analiza calitativă demonstrează că jurnaliștii se opresc rar asupra prezentării mai atente a cauzelor sau consecințelor unui anumit eveniment în care sunt implicați copii. Și mai rar se face legătura între serii de evenimente particulare pentru a se obține un cadru general de dezbateri a problemelor generale cu care se confruntă copilul în societate.

Chiar și atunci când se oprește asupra unor cazuri de copii „excepționali”, presa nu prezintă copilul în calitate sa de individ autonom, înzestrat cu drepturi și viitor cetățean responsabil.

Raportul evidențiază faptul că predomină în general articolele care prezintă copiii aflați în situații dificile: copilul abuzat fizic, copilul victimă a unor accidente datorate neglijenței părinților sau mediului socio-economic în care trăiesc.

Cantitatea foarte mare de „știri pe scurt” care relatează abuzuri împotriva copiilor sau accidente în care sunt implicați copii contribuie la promovarea imaginii acestor copii ca aparținând sferei faptului divers, a normalului, în timp ce de fapt ele ar trebuie să fie scoase în afara limitelor a ceea ce este acceptat de către societate.

Mediatizarea abuzurilor asupra copiilor poate avea consecințe negative pentru copii și familiile lor. Totuși acoperirea mediatică a acestor cazuri este vitală dacă se dorește ca preocuparea publică pentru problemele copilului să rămână pe agenda politică. Prezentarea acestor cazuri este rămâne deci importantă. Este însă necesară o schimbare a modului în care jurnaliștii abordează problematica drepturilor și statutului copilului în societatea românească. Trebuie insistat pentru o abordare mai angajată și mai responsabilă a relatărilor despre copii în mass-media, pornind de pildă, de la recomandările *Federației Internaționale a Jurnaliștilor* privind abordarea problematicii drepturilor și statutului copilului în mass-media.

Raportul de față remarcă faptul că există diferențe semnificative în ceea ce privește modul de abordare a problematicii copilului în funcție de tipul publicației. Organizațiile neguvernamentale din sectorul protecției copilului trebuie să își orienteze atenția în direcția dezvoltării unor parteneriate cu aceste publicații. Unele cotidiene manifestă o mai mare dispoziție pentru reflectarea programelor pentru copii și pentru o tratare responsabilă din punct de vedere social a problemelor copilului. Acest fapt ar putea constitui o premisă pentru cooperarea mai strânsă dintre ONG-uri și jurnaliști, pe de o parte pentru mediatizarea programelor ONG în sprijinul copiilor, pe de altă parte pentru aducerea pe agenda mass-media a preocupărilor privind calitatea vieții copilului, a dezbaterilor publice privind această problematică și a rolului educațional pe care mass-media îl joacă.

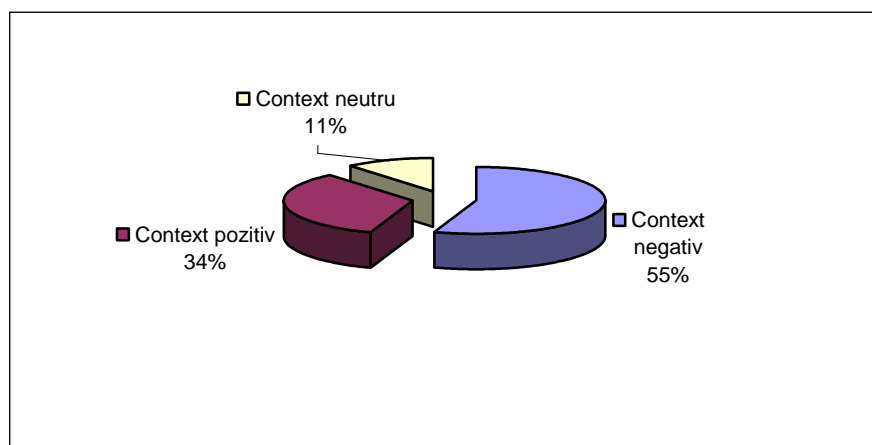
Sectorul neguvernamental și mass-media pot alcătui un parteneriat care să promoveze crearea unei culturi media care promovează cu prioritate drepturile copilului și ale tinerilor, în special ale celor aflați în pericol de marginalizare.

Anexa- Studiu de caz : Imaginea copilului în presa locală

Asociația Vasiliada din Craiova, organizație aflată sub patronajul Mitropoliei Olteniei, cu sprijinul voluntarilor studenți la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Craiova, specializarea Asistență Socială - anul II, a monitorizat două cotidiene cu tiraj regional - județele Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt și Vâlcea - respectiv *Gazeta de Sud* și *Ediție Specială*, în perioada martie-august 2004.

În baza de date realizată pe baza articolelor monitorizate au fost incluse 488 de înregistrări.

Distribuția procentuala a articolelor in funcție de contextul in care apar copii este asemănătoare cu cea evidențiată de studiul ziarelor centrale, respectiv predominante sunt articolele cu context negativ(55%).

Având in vedere faptul ca cele doua ziare oferă informații specifice pentru întreaga regiune, cititorii acestora provin atât din mediul urban cat și din mediul rural. Analiza articolelor a scos in evidență preocuparea permanentă a mass-media locale de a aduce la cunoștința cititorilor programele destinate copiilor, în special celor cu dizabilități sau celor instituționalizați, dezvoltate de către organizațiile non-guvernamentale locale sau naționale sau de către diverse instituții de stat locale sau naționale (11%):

„Croitorașii cu sindromul DOWN vor colabora cu METRO”- program dezvoltat de Asociația Landown Oltenia din Băilești

„Daruri pentru minorii defavorizați de la Centul care Zidește” - Fundația Cuvântul care Zidește din cadrul Arhiepiscopiei Craiova a fost alături de copiii aflați in dificultate

„Zece orfani vor pleca in excursie” - Societatea Națională a Femeilor Ortodoxe romane ii trimite la munte

„Concursuri școlare de Ziua Drepturilor Consumatorului” organizat de OJPC Mehedinți.

1/3 din totalul articolelor monitorizate din presa locală sunt însoțite de fotografii.

Chiar dacă jurnaliștii au respectat în conținutul articolului normele deontologice evitând publicarea numelui copiilor implicați în diferite ipostaze (victime sau autori ai unor infracțiuni), simpla folosire a prenumelui acestor copii (așa cum se obișnuiește în aceste cazuri) poate afecta integrarea ulterioară a minorilor în societate, mai ales dacă aceștia provin dintr-o comunitate restrânsă (*„Cristian M de 8 ani a fost violat de către un vecin”*, publicat în Ediție Specială, 18.06.2004, *„Elevă de 14 ani violată în prima zi de vacanță”* - Mariana Luminița a fost violată de doi indivizi din comuna doljana Dobrotesti, publicat în Gazeta de Sud, 21.06.2004).

Ziariștii din provincie urmăresc ca și colegii lor de la cotidienele centrale să capteze atenția cititorului prin prezentarea cazurilor neobișnuite, caracterizate prin violență și cruzime ieșite din comun:

„Un elev din Gogoșu a murit de frica directoarei” - Gazeta de Sud, 18.03.2004;

„Copil ars de viu printre gunoaie” - Ediție Specială, 22.03.2004;

„S-a spânzurat pentru ca-l bătea tatăl” - Ediție Specială, 31.03.2004;

„Nou născut lăsat să moară într-o balta” - Ediție Specială, 1.04.2004.

Articolele de mai sus scot în evidență caracterul senzațional al mesajului și mai puțin cauzele și impactul social al acestor cazuri sau modalități de prevenire ale acestora.